

MEZINÁRODNÍ SEMINÁŘ VODNÍ MLÝNY IV. VYSOKÉ MÝTO, REGIONÁLNÍ MUZEUM VYSOKÉ MÝTO, 10.–12. 10. 2011

Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě ve spolupráci s Geisteswissenschaftliches Zentrum Geschichte und Kultur Ostmitteleuropas uspořádalo celkově již osmý ročník semináře zaměřeného na vesnické objekty, konkrétně čtvrtý seminář věnovaný mlýnům. Zástupce ředitele vysokomýtského muzea Radim Urbánek dostal své pověsti zdatného organizátora a připravil mimořádně zajímavý třídní program, včetně exkurze. Po přivítání ředitelem vysokomýtského muzea Jiřím Junkem následoval první přednáškový blok. Zahájila jej Lucie Galusová referátem o *Metodách, možnostech a úskalí nedestruktivní archeologie středověkých mlýnů*, v němž nastínila metodologii práce, kterou demonstrovala na názorných příkladech. Dále vystoupila Martina Maříková s příspěvkem *Přísežní mlynáři*. Během přestávky byl promítán zajímavý dokument České televize z cyklu *Hledání ztraceného času* představující několik doposud neidentifikovaných, dnes zaniklých mlýnů na střední Vltavě u Živohoště. O překvapení se postaral Roman Tykal, který jeden z nich poznal a lokalizoval.

Druhý blok byl zaměřen „na průzkumy území a dokumentaci jednotlivých objektů“. S prvním příspěvkem vystoupil Jens Berthold a pojednal o *Archeologických stopách vrcholněstředověkého vodního mlýna v Elfgenu*; podobu mlýna se podařilo rekonstruovat z dochované

archeologické dispozice, včetně několika hmotných nálezů. *Vodní mlýny v Ukrajině – aktuální stav, problematiku průzkumu a ochrany* představila Olena Krushynska. Tamním mlýnům je dnes věnována jen minimální pozornost a tento „exotický“ příspěvek posluchače podrobně seznámil s jejich stavem v různých lokalitách Ukrajiny. Ke shlednutí autorka doporučila také stránky s mlýnskou tematikou: <http://www.mills.org.ua/>. Ondřej Merta z Technického muzea v Brně následně představil *Mlýny na Staré Dyji*. Prezentoval několik nejzajímavějších a jejich nedobrý současný stav na příkladu mlýna v Micmanicích.

Třetí přednáškový blok zahájil Václav Medek referátem *Vývoj válcových mlecích strojů* a posluchače seznámil s vývojem válcových mlecích stolic firem Wegmann a Ganz pomocí dobových ilustrací. Slovenské kolegy reprezentoval Martin Petráš s *Mlýny v Kvačanskej dolině – co bylo, je a bude*. Byly postupně rekonstruovány od 80. let a dnes je obnova většiny areálu obou mlýnů a pily téměř dokončena a zpřístupněna. Muzeum lidové architektury v Zubrnicih zastupoval Tomáš Ledvinka s *Instalací uměleckého složení ve mlýně čp. 28 v Týništi, okres Ústí nad Labem*. Bylo sem přeneseno a zrekonstruováno umělecké složení z původní lokality Homole u Panny čp. 159. Připravuje se jeho zpřístupnění, půjde o první veřejnosti zpřístupněný umělecký mlýn u nás. Po přednáškách následovaly dílny; k nejzajímavějším patřily *Sekerníci* Ludka Štěpána a *Staré mapy a jejich poznání* Evy Chodějovské.

Čtvrtý přednáškový blok byl věnovaný historické dokumentaci vodních děl, transferům mlýnů a jejich technickému vybavení. František Ledvinka ze Zubrnice prezentoval diskusní příspěvek *K mlýnským kamenům – výroba a využití mlýnských kamenů*. Dalším zástupcem přenesených a v budoucnu zpřístupněných mlýnů byl Petrem Dostálem prezentovaný *Vodní mlýn z Radešic č. p. 9 v Muzeu vesnických staveb na Vysokém Chlumci*, s takzvaným polouměleckým složením. V bloku byly rovněž obsaženy dva diskusní příspěvky. V *Dokumentování vodních děl likvidovaných stavbou přehrad* Luděk Štěpán upozornil na dobře využitelný pramen k poznání zaniklých mlýnů: PZKŘ – Presidium pro úpravu řek v Čechách (uloženo v NA). Druhý příspěvek, *Kamenné součásti mlýnské hranice* od Radima Urbánka, pojednával o kamenných podsvorních sloupech a svorech mlýnské hranice.

Pátý přednáškový blok, tematicky rozrůzněný, zahájil Roman Tykal diskusním příspěvkem *Český mlýn na národopisné výstavě československé*. Na této výstavě byl vybudován a zprovozněn podle projektu architekta Eduarda Sochora malý

český mlýn s šalandou, mlýnicí, poháněný kolem o horní vodě, vystrojený obyčejným českým složením. Rudolf Šimek přednesl referát *Mlýn jako krajínotvorný prvek v barokní době*, ve kterém se zamýšlel nad vlivem umístění mlýnského náhonu na formování barokní krajiny. *Mlýn s tkalcovnou pod jednou střechou – příklady souběžného provozování mlýna a mechanické tkalcovny z Orlických hor* prezentovala Tereza Pavlíčková a tímto uzavřela přednáškové bloky. Večer následovalo neformální posezení s diskusí ve mlýně Jangelec.

Tradiční exkurze byla věnována dvěma mlýnům v Tržku, kanálu Halda, exteriéru Winternitzových mlýnů a byla uzavřena návštěvou školního mlýna v Pardubicích, včetně návštěvy pekařských a cukrářských dílen. Radim Urbánek opět dokázal zorganizovat jedinečné setkání odborníků na mlýnskou problematiku, včetně poměrně hojně zahraniční účasti. Opět se ukázala prospěšnost symbiózy profesionálních etnologů, památkářů a historiků s amatéry a jejich schopnost nalézat a prezentovat zajímavá a neprobádaná témata.

Jiří Chmelenský (FF UK a FF UJEP)